

Rodna Gruda

Spomenik izseljencem tudi v Ljubljani

Objavljeno dne/Published on: 02.11.2013

Avtor članka/Article Author: Ajda Rogelj

Skozi zgodovino so civilizacije in družbe vsepovsod po svetu postavljale spomenike pomembnim in usodnim dogodkom. Med take nedvomno sodi tudi izseljevanje. Čeprav Slovenci ne sodimo med države z največ izseljenci ali med tiste, ki so najmočnejše povezani z izseljenstvom, smo kljub vsemu med tistimi evropskimi narodi, katerih velik del se je skozi svojo zgodovino izselil (po nekaterih ocenah v zadnjih dveh stoletjih pol milijona Slovencev in njihovih potomcev). Zato menimo, da bi Slovenija morala na svojih tleh imeti objekt ali institucijo, ki bi poudarjala element slovenskega izseljenstva, kot je na primer spomenik izseljencem, ki ga lahko najdemo v mnogih, že prej omenjenih državah.

Throughout the history, civilizations and societies all around the world put up monuments to mark important and fatal events and emigration is undoubtedly one of those events. Slovenia does not belong among countries with the highest number of emigrants, nor among those that are most tightly connected with their emigrants, but our nation has lost a big part of its population to emigration throughout the history (according to some sources about half a million of Slovenians and their descendants). This is why we think that Slovenia should have an object or an institution that would emphasize the element of emigration in Slovenia, for example an emigrant monument, which can be found in many previously mentioned countries.

Kolodvorska ulica v Ljubljani (vir: Delo.si)

Spomenik izseljencem

Spomeniki s svojo obliko in vsebino predstavljajo zgodovino, kulturo in ljudi, ki so za določeno družbo pomembni in so jih zaznamovali. Slovenijo je tako kot mnoge druge evropske države izseljenstvo močno zaznamovalo. Ljudje, ki so izhajali iz slovenskega etničnega prostora, so bili vpleteni tudi v evropske selitvene procese. Mnoge države, katerih pomemben delež ljudi se je izselil, imajo svoje spomenike in celo institucije, ki prikazujejo ta del njihove zgodovine. Tovrstne spomenike ima večina srednje- in zahodnoevropskih držav. Naj omenimo nekatere izmed njih: spomenik flamskim izseljencem v Antwerpnu, nizozemskim v Rotterdamu, finskim v Hanku, spomenika norveškim izseljencem v Trondheimu in Kvinsdalju, spomenik islandskim izseljencem na Vestmanskim otokih, irskim v Cobhu, nemškim v Bremnu, danskim v Københavnu, več kot sto spomenikov izseljencem v Italiji ali drugim v Franciji, na Švedskem, Hrvaškem, v Španiji ter na Portugalskem.

Zamisel izpred nekaj desetletij

S podobnimi zamislimi smo se srečevali že mnogo let. Zamisli o postavitvi spominskega izseljenskega objekta so se pri nas pravzaprav začele porajati že pred 2. svetovno vojno, ko je bil govor o postavitvi slovenskega izseljenskega centra. Pa kmalu po koncu 2. svetovne vojne, ko se je govorilo o postavitvi slovenskega izseljenskega muzeja. Tudi v naslednjih letih so se pojavljale zamisli o postavitvi izseljenskega muzeja, a so bile vezane le na en del slovenskega izseljenstva. Tako nobena izmed teh porajajočih se zamisli ni bila tako močna ali vztrajna, da bi spodbudila kakršenkoli resen premik.

Menimo, da je sedaj, več kot 20 let po osamosvojitvi, ko imamo formirane skoraj vse državotvorne institucije, primeren čas tudi za postavitev spomenika slovenskemu izseljenstvu. Izseljenski spomenik bi v Sloveniji povezoval preteklost in sedanjost, namenjen pa bi bil na tisoče slovenskim izseljencem, ki so se skozi čas izselili. Za matično Slovenijo bi ta pričal o sprejetju in odobravanju pojava izseljenstva, Slovincem po svetu pa bi govoril,

da jih v Sloveniji še nismo pozabili. Potencialni spomenik izseljencem v Sloveniji bi prav gotovo imel pomemben kulturni in simbolni pomen. Po Skrbišu (1999), zdaj profesorju v Avstraliji, so diaspore namreč še posebej nagnjene k simbolizmu, in prav bi bilo, da bi sicer tradicionalne slovenske simbole, kot so slovenski plesi, glasba, cvetje in hrana, nadgradili z izseljenskim spomenikom, ki bi omenjene simbole zaokrožil v celoto.

Ob preučevanju izseljenskih spomenikov v drugih državah lahko potrdimo, da so ti v veliki večini namenjeni ne le izseljencem določene države, temveč izseljencem na splošno - vsaki osebi z izseljensko izkušnjo. Izseljenstvo je namreč univerzalna človeška izkušnja, zato tovrstni spomeniki nosijo širši pomen in presegajo geografske, kulturne ali druge lastnosti. Zato bi bilo pomembno, da je tovrstni slovenski spomenik namenjen prav vsem izseljencem, ne glede na to, v katerem političnem sistemu in kam so se izselili ali kakšni so bili njihovi razlogi za selitev. Izseljenski spomenik bi prav gotovo, tako kot v drugih evropskih državah, predstavljal objekt nacionalnega pomena.

Kje naj bi spomenik stal?

Ob razmisleku o umestitvi menimo, da bi bilo potencialni spomenik smiselno postaviti v prestolnici, saj je mnogo izseljencev pot odhoda začelo ravno v Ljubljani. Čeprav so slovenski izseljenci odhajali iz različnih pristanišč (Trst, Bremen, Genova), jih je večina tja prišla z vlakom prek ljubljanske železniške postaje. Zato bi bilo izseljenski spomenik smiselno postaviti v bližini železniške postaje, na primer na Kolodvorski ulici (na križišču Dvoržakove in Kolodvorske, nasproti stavbe Generalne direkcije Slovenskih železnic in letalske družbe JAT), kjer so bile včasih različne paraplovne in turistične agencije, ki so se ukvarjale z organizacijo odhodov v tujino.

Sporočilnost spomenika

Izseljenski spomenik bi moral zajemati splošno tematiko izseljenstva in vsega, kar je z njim povezano. Na podlagi že obravnavanih izseljenskih spomenikov drugih držav naj omenimo, da se na teh največkrat pojavlja motiv prizadetosti, a tudi nuja po odhodu, ki daje moč za tako velik korak, kot je pustiti vse za sabo, vse svoje stvari pospraviti v kovček in se posloviti od vsega poznanega. Neizbežnost tega koraka, ki se zdi nujen, in skrb za najbližje, ki bo za vedno ostala. Dvomi in strahovi pred neznanim na eni in želja po novih priložnostih na drugi strani. Vseskozi pa težki trenutki pred odhodom in odločitvijo, ki bo za vedno spremenila njihovo življenje.

Omenjeni motivi se največkrat upodobijo v obliki kipa družine pred odhodom, otovorjene s kovčki in bremenom razdvojenosti, ki se kaže v vztrajnih pogledih nazaj proti domovini in pogumnimi pogledi naprej, v nov in nepoznan svet. Pogosto je na različne načine nakazan tudi ocean ali pa svoboda in majhnost ptic, ki letijo stran.

Za konec poudarimo, da imajo Slovenci in slovenska društva po svetu veliko vlogo pri ohranjanju slovenskega kulturnega prostora. Prav izseljenci so namreč v mnogih primerih pobudniki za večje kulturno, gospodarsko in tudi politično sodelovanje med staro in novo domovino, so most med obema deželama. Ne smemo pozabiti, da ima slovensko izseljenstvo poseben kulturni in zgodovinski pomen, poleg tega je kultura v preteklosti imela eno ključnih vlog pri oblikovanju slovenskega naroda. Zaradi vsega tega se pridružujemo mnenju vseh tistih, ki so se z vprašanjem postavitve izseljenskega objekta že ukvarjali v preteklosti, a njihova zamisel zaradi tega ali onega razloga ni vzcvetela.